Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Eerste inspectieresultaten hokverrijking 2019

Inspecteurs van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) letten vanaf dit jaar extra op hokverrijking voor varkens. Europese regels schrijven voor dat varkens permanent moeten kunnen beschikken over voldoende materiaal om te onderzoeken en mee te spelen. De Europese Commissie heeft de eisen waar dit materiaal aan moet voldoen verder uitgewerkt. Deze eisen gelden dus voor alle varkenshouders binnen de Europese Unie.

Wanneer voldoet hokverrijking?
De wettelijke norm voor hokverrijking is een zogeheten 'open norm', wat betekent dat het een doelvoorschrift is. Het doel wordt aangegeven, maar de manier om dat doel te behalen, mag de dierhouder zelf vormgeven. Dit geeft ruimte voor innovatie, maar biedt minder houvast en duidelijkheid of de hokverrijking die gebruikt wordt voldoet aan de wettelijke norm. De brochure Hokverrijking bevat informatie over hokverrijking en de eigenschappen waaraan dit moet voldoen zijn uitvoerig beschreven. De brochure geeft echter geen wettelijk minimum aan. Dat minimum wordt bepaald door de varkens zelf: hebben ze voldoende materiaal om te onderzoeken en mee te spelen en wordt daarmee ongewenst gedrag en verwondingen voorkomen?

Brochure hokverrijking: informatie en voorbeelden van goede hokverrijking
Kortgezegd moet hokverrijking voor varkens permanent aan negen eigenschappen voldoen. Hokverrijking moet allereerst *veilig* zijn. Het aangeboden materiaal moet daarnaast de volgende eigenschappen hebben: *eetbaar*, *kauwbaar*, *wroetbaar* en *afbreekbaar*. Daarbij moet het materiaal *vernieuwend*, *bereikbaar*, *beschikbaar* en *schoon* zijn. Om varkenshouders te ondersteunen bij het naleven van de Europese regels heeft Wageningen Universiteit een interactieve brochure gemaakt waarin al deze eigenschappen uitgelegd worden.

Eerste inspectieresultaten

Begin 2019 heeft de NVWA aangekondigd tijdens haar inspecties op varkensbedrijven aandacht te gaan besteden aan deze negen eigenschappen van hokverrijkingsmateriaal. Vanaf juni is er waarschuwend opgetreden wanneer het hokverrijkingsmateriaal niet aan alle negen eigenschappen voldeed en vanaf september wordt er ook handhavend opgetreden.

In de gevallen waar het hokverrijkingsmateriaal tijdens inspecties al niet voldeed aan de handhavingslijn die tot 2019 werd gehanteerd, is hiervoor het hele jaar al handhavend opgetreden.

De eerste resultaten van de inspecties door de NVWA op hokverrijking in 2019 laten zien dat het materiaal dat momenteel in de stallen gebruikt wordt bij zo'n 1/3^{e} deel van de bedrijven voldoet aan alle negen eigenschappen. Het gaat hier om inspecties die zijn uitgevoerd vanaf begin dit jaar tot en met augustus. In deze periode zijn 124 diverse typen bedrijven met varkens gecontroleerd op het welzijn met specifieke aandacht voor hokverrijking. Op 44 bedrijven voldeed de hokverrijking aan alle negen eigenschappen, op 80 bedrijven voldeed de hokverrijking nog niet aan alle negen eigenschappen.

De eigenschappen **bereikbaar, veilig en schoon** waren over het algemeen in orde.

Vaak was het hokverrijkingsmateriaal niet **wroetbaar, eetbaar of vernieuwend**. Het ontbrak eraan dat de varkens kunnen wroeten in het materiaal (wroetbaar) en dat het materiaal opgegeten kan worden, een smaak of geur heeft en bij voorkeur enige voedingswaarde (eetbaar). Vernieuwend betekent dat het materiaal langdurig interessant blijft als het minimaal wekelijks wordt ververst, aangevuld of vervangen door andere materialen.

Daarnaast was het hokverrijkingsmateriaal niet altijd **afbreekbaar, beschikbaar en kauwbaar**. De varkens moeten het materiaal kunnen verplaatsen of de structuur of vorm ervan kunnen veranderen (afbreekbaar). Beschikbaar houdt in dat alle dieren gelijktijdig over het materiaal moeten kunnen beschikken en kauwbaar betekent dat de varkens op het materiaal kunnen kauwen of erin bijten.

Ervaringen varkenshouders
Uit de gesprekken met varkenshouders over hokverrijkingsmateriaal kwam naar voren dat verstrekking van goed materiaal een aantal voordelen heeft. Zo waren varkens rustiger bij binnenkomst van de houder in de afdeling en komen ze nieuwsgierig naar de houder toe. Dit maakt controle van de dieren makkelijker. Een houder gaf aan te kunnen sturen op de locatie waar de dieren mesten, door bijvoorbeeld op de dichte vloer hokverrijking aan te bieden. Tenslotte werd aangegeven dat opfokgelten beter socialiseren door het verstrekken van luzerne en dat het verstrekken van nestmateriaal (een jute doek) helpt bij het afbiggen.

Ook aandacht voor nestmateriaal zeugen en gelten
De inspecteurs van de NVWA hebben ook extra aandacht voor het nestmateriaal bij zeugen en gelten. Europese wetgeving schrijft voor dat deze dieren in de laatste week voor het werpen over voldoende en adequaat nestmateriaal moeten beschikken, tenzij de houder kan aantonen dat dit niet mogelijk is met het op het bedrijf gebruikte mengmestsysteem. Het nestmateriaal kan stro zijn, maar ook een jutezak die bij de kop van de zeug wordt opgehangen kan voldoen aan de behoeften van de zeug. Inspecteurs van de NVWA letten er bij inspecties op dat het materiaal goed bereikbaar en bruikbaar is.

Op 55 bedrijven is het nestmateriaal voor zeugen en gelten gecontroleerd. Op 27 bedrijven was er nestmateriaal aanwezig, op 28 bedrijven was dit niet het geval. Op 19 van deze bedrijven (35%) bleek dat ten onrechte geen nestmateriaal aan de zeugen en gelten werd verstrekt.

Boetes en herstelmaatregelen vanaf september 2019
De NVWA controleert tijdens welzijnsinspecties bij varkenshouders of de regels voor hokverrijking en nestmateriaal goed worden nageleefd. Tot juni 2019 boden de inspecteurs van de NVWA vooral nalevingshulp en gingen zij met varkenshouders het gesprek aan over de gebruikte hokverrijkingsmaterialen. Van juni tot september 2019 gaf de NVWA bij overtredingen op dit onderwerp een schriftelijke waarschuwing. In totaal zijn er in deze periode 8 schriftelijke waarschuwingen gegeven.

Inspecteurs hebben van januari tot september ook 11 rapporten van bevindingen opgemaakt of schriftelijke waarschuwingen gegeven, omdat de hokverrijking niet voldeed aan de tot 2019 geldende handhavingslijn.

Vanaf september 2019 treedt de NVWA ook handhavend op als de hokverrijking niet voldoet aan de door de Europese Commissie gestelde negen eisen of wanneer het nestmateriaal niet voldoet. De NVWA kan dan waarschuwend optreden of een bestuurlijke boete en herstelmaatregelen opleggen. Daarnaast worden de kosten van een herinspectie bij de varkenshouder in rekening

gebracht. Het niet naleven van de regels kan er ook toe leiden dat de varkenshouder wordt gekort op eventuele EU-inkomenssteun.

Meer informatie:
Brochure over hokverrijking van varkens
https://www.nvwa.nl/onderwerpen/varkens/hokverrijking-varkens
https://www.nvwa.nl/onderwerpen/dierenwelzijn